

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І
НАУКИ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської

науково-практичної конференції

«Осінні юридичні читання – 2022»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА, ПРАКТИКИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

(24 листопада 2022 р.)

Вінниця
2022

СЕКЦІЯ 6 ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	490
Головань Т.Г. к.ю.н., доцент, в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. <i>Соціальний діалог в Україні у період воєнного стану як напрям партнерства з Європейським Союзом</i>	490
Коваленко О.О. д.ю.н., професор, в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. <i>Щодо розірвання трудового договору за п.1 ст.40 КЗпП України в умовах режиму воєнного стану</i>	495
Панаско Ю.І. здобувач вищої освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. <i>Окремі питання реалізації принципу справедливості в трудовому праві у період режиму воєнного стану (науковий керівник – д.ю.н., професор Коваленко О.О.)</i>	499
Ровінська В.В. здобувач вищої освіти ДонНУ імені Василя Стуса. <i>Феномен дефіциту гідної праці у сфері трудових відносин: трудо-правовий дискурс (науковий керівник – д.ю.н., доцент Амелічева Л.П.)</i>	503
Соболева А.А. здобувач вищої освіти ДонНУ імені Василя Стуса. <i>Прекарна праця неповнолітніх: поняття та проблеми законодавчого врегулювання (науковий керівник – д.ю.н., доцент Амелічева Л.П.)</i>	508
Соломонова К.О. здобувач вищої освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. <i>Єдність і диференціація як засада правового регулювання праці у сільському господарстві (науковий керівник – д.ю.н., професор Коваленко О.О.)</i>	511
Фатєєв Я.В. здобувач вищої освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. <i>Окремі питання конституційного визначення права на працю, що формує розуміння трудового договору як форми реалізації права на працю (науковий керівник – д.ю.н., професор Коваленко О.О.)</i>	515

Дійсно, саме єдність та диференціація норм права допомагають окреслити сферу, на яку здійснюють вплив норми галузі трудового права, відмежувати інші відносини, правильно визначити суб'єктів, а отже й зміст відносин, що між ними існують.

Отже, проаналізувавши сучасні надбання науки трудового права, вважаю, що, реалізуючи місію трудового права у вигляді врегулювання його нормами праці як прояву діяльності людини – найвищої соціальної цінності, яка єдина здатна змінювати навколишню дійсність і продукувати своєю працею результати матеріальні та духовні, соціальна функція цієї галузі реалізується через відповідний підхід. Норми трудового права врегульовують працю таким чином, щоб надати сприятливі можливості для прояву людської сутності, забезпечити раціональний підхід у чергуванні робочого часу та часу відпочинку з належною оплатою праці та одночасно врахувати особливості суб'єкта, що працює, та характер його праці, умови її виконання.

Фатєєв Ярослав Володимирович

здобувач вищої освіти Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВА
НА ПРАЦЮ, ЩО ФОРМУЄ РОЗУМІННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ
ЯК ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРАЦЮ**

(науковий керівник – д.ю.н.,
професор Коваленко О.О.)

У сучасних умовах господарювання трудовий договір потребує привернення уваги наукової спільноти через те, що очікування на прийняття майбутнього чи то Трудового кодексу України, чи то декількох

законів, що мають прийти на заміну чинному Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) продовжують тривати. Однак недосягнення консенсусу щодо бачення врегулювання основних ключових категорій трудового права, до яких, зокрема, відноситься і трудовий договір, не дозволяє виробити навіть той варіант проекту означеного нормативного акту, який би задовольнив і профспілки, і роботодавців як зацікавлених у цьому суб'єктів. І ці суперечки, які виникли ще на початку творення нової історії України з 1991 р. тривають і зараз.

Звичайно, неабияких проблем у цьому процесі додає і ситуація, в якій опинилась наша країна від 24 лютого 2022р., тому що повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України вносить корективи в регулювання трудових відносин, причому, корегуючи його не в кращий бік – бік розширення гарантій трудових прав працівників, підвищення їх рівня життя тощо а навпаки.

Але робота над заміною трудового радянського законодавства тим не менш все одно триває. І тут важливо у пошуках змін не загубити позитивні надбання чинного трудового законодавства, щоб не призвести до погіршення становища працівника.

Тому важливо проводити візію того впорядкування трудового договору як форми реалізації права на працю, що існує зараз, для того, щоб переконатися у необхідності залишення ключових його позицій, які виступають надійним захистом – оберегом людини праці.

Таким чином, зазначене обумовлює актуальність наукових досліджень, що стосуються трудового договору як форми реалізації права на працю в сучасних умовах господарювання. В очікуванні на прийняття нового нормативно-правового акту, що мав би замінити нині чинний КЗпП України, ці питання мають активніше розглядатись у науковій спільноті, задля напрацювання ґрунтового фундаменту майбутнього правового

регулювання саме нормами трудового права, які б відобразили специфіку відносин цієї галузі.

На сьогоднішній день, найпоширенішою формою реалізації права на працю залишається трудовий договір, який у більшому ступеню захищає людину праці з точки зору надання їй юридичних гарантій, надаючи їй впевненість у завтрашньому дні. Не дивлячись на намагання можновладців зменшити встановлений рівень гарантій, чинний КЗпП України продовжує діяти і захищати на належному рівні працівників.

За Конституцією Україна є державою суверенною, незалежною, демократичною, соціальною та правовою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Отже, Україна визначила для себе вектор розвитку своєї діяльності у соціальному напрямі, напрямі утвердження прав людини, їх розвитку та захисту. Це означає, що Україна є сучасною соціальною державою, яка через норми права реалізує своє призначення, скеровуючи їх на задоволення людських потреб через здійснення прав і, враховуючи інтереси кожної людини і суспільства взагалі.

Водночас, слід зазначити, що розбудова України як суверенної і незалежної держави відбувається за допомогою ринкової економіки, а отже, закони ринку впливають на вибір способів забезпечення реалізації напрямів діяльності держави. Зокрема це стосується права людини на працю – основного соціально-економічного права, яке, переважно, реалізується у формі трудового договору. Саме трудовий договір є підставою поширення трудового законодавства на його сторони і відбувається це завдяки його призначенню та змісту, через який працівник та роботодавець визначають взаємні права та обов'язки.

Саме трудовий договір стає підставою для реалізації людиною – майбутнім працівником права на працю, – основного соціально-економічного права людини, що визначено в Конституції України через свободу, що знаходить свій прояв у рішенні питань залучення до праці. Основним, до речі, назвати це право нам дає саме така підстава як визнання права на працю на конституційному рівні. Саме це свідчить про його значущість серед кола інших прав людини.

Отже, визначення права на працю у Конституції України дозволяє тлумачити його таким чином, що людина визначається з перспективою свого життя і обирає напрям свого існування через застосування своєї природної здатності – здатності до праці, самотійно нею розпоряджаючись.

Не менш важливим наслідком такого рішення є і перспективний момент щодо подальшої долі цього договору як форми існування в динаміці права на працю, адже конституційне визначення права на працю закладає елемент свободи не тільки на етапі визначення на першому етапі щодо реалізації цього права.

Мова також йде і про можливі подальші зміни, що істотно впливають на реалізацію права на працю, – такі як рід роботи чи трудова функція, розмір заробітної плати, – адже конституційне визначення права на працю у змісті останнього містить складову вільного вибору роботи на яку вільно погоджується, або яку вільно обирає кожен і можливість заробляти собі на життя цією обраною працею. Тобто маються на увазі можливі зміни трудового договору. І тут варто зазначити, що зміна умов трудового договору забезпечує рухому рівновагу інтересів його сторін і дозволяє стабільно функціонувати усталеній системі відносин на окремому підприємстві, в установі, організації, як окремому елементу механізму функціонування загальнонаціональної економіки, а отже виступає і важливим елементом функціонування держави.

Також конституційне визначення права на працю закладає і перспективи щодо припинення реалізації права на працю, а отже й припинення трудового договору за бажанням працівника.

Отже, важливим акцентом наведеної характеристики змісту свободи праці у конституційному визначенні права на працю є його визначення як виключного права громадянина розпоряджатися своїми здібностями до праці, здійснювати вибір виду трудової діяльності і вказівка на те, що ця свобода охоплює всі стадії реалізації своєї здатності до праці: її початок, зміну і припинення.

Тобто виходить, що незалежно від вибору людиною форми реалізації свого права на працю, і, відповідно, сфери правового регулювання, процес цієї реалізації супроводжуватиметься змістовними юридичними гарантіями цього права, які мають забезпечувати цю свободу вибору, цей прояв волі людини.

Безумовно, цей крок слід визнати правильним, що відповідає принциповому конституційному положенню, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Твердження та забезпечення права і свободи людини є головним обов'язком держави.